

Asia: VN/12528/2019

Lausuntopyyntö osallisuustyöryhmän vammaispalvelulainsäädännön uudistusta koskevista ehdotuksista

Lausunnonantajan tausta

1 Lausunnonantaja on

Järjestö

Mikä

Kehitysvammaliitto

Työryhmän ehdotukset kokonaisuutena

2. Voidaanko työryhmän ehdotuksilla vahvistaa vammaisten henkilöiden osallisuutta heitä koskevien palveluiden asiakasprosesseissa? (Raportin luku 2, s. 14-47)

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset perustelut

Kehitysvammaliitto pitää osallisuustyöryhmän ehdotuksia vammaisten henkilöiden osallisuuden vahvistamisesta heitä koskevien palveluiden asiakasprosesseissa monilta osin kannatettavina.

Kehitysvammaliiton kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset ihmiset ja muut oppimisessa, ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa tukea tarvitsevat ihmiset. Maassamme on noin 50 000 kehitysvammaista ja noin 65 000 puhevammaista henkilöä, selkokielen tarvitsijoita arvioidaan olevan jopa 750 000 henkilöä.

Kehitysvammaliitto edistää kehitys- ja puhevammaisten ihmisten tasa-arvoa ja osallistumista yhteiskunnassa, kehittää palveluja sekä edistää alan tutkimusta. Liitto edustaa 92 jäsenorganisaatiota – kuntayhtymiä, kuntia, kaupunkeja, seurakuntia, rekisteröityjä yhdistyksiä ja

säätiöitä ja yrityksiä – sekä yksityisiä ihmisiä. Liiton jäsenet tekevät kehitys- ja puhevammatyötä tai toimivat muuten vammaisten henkilöiden hyväksi.

Kehitysvammaliitto katsoo, että ehdotuksilla voidaan parantaa vammaisten henkilöiden asemaa mutta ei näe ehdotuksia kaikilta osin riittävinä.

Kehitys- ja puhevammaisille ihmisille on ensiarvoisen tärkeää, että tuetun päätöksenteon oikeudesta säädetään subjektiivisena oikeutena tulevassa vammaispalveluissa ja tähän liittyvää säädöstä tarkennetaan valmennuksen ja tuen pykälässä. Lisäksi oikeudesta tuettuun päätöksentekoon tulee säätää tulevassa asiakas- ja potilaslaissa. Valmisteluun tulee kutsua mukaan kehitysvamma- ja puhevamma-alan järjestöjä ja palvelujen tuottajia, joille on kertynyt asiantuntemusta kehitysvammalain itsemääräämisoikeuden ja rajoitustoimenpiteiden käytön muutospykälien soveltamisesta.

Esitämme, että jatkossakin vammaispalveluissa voidaan muodostaa valituskelpoisia kokoomapäätöksiä. Kehitys- ja puhevammaisten ihmisten oikeusturvan kannalta emme näe riittävinä kirjauksia ja viittauksia sosiaalihuoltolakiin, koska kunnat ja kuntayhtymät eivät ole siirtyneet tekemään Sosiaalihuoltolain (1301/204) 46§ tarkoittamia ”Hoidon ja huolenpidon turvaavia päätöksiä”. Niin ikään vammaisen henkilön tarvitsemia eri lakien mukaisia monia eri palveluja ei ole opittu kokoamaan erityishuolto-ohjelman tapaan yhteen. Vastaava palveluja integroiva oikeusturvan mekanismi tarvitaan tulevaan vammaispalvelulakiin. Vammaispalvelulain perusteluissa tulisi riittävän vahvasti ohjata tekemään SHL 46 §:n mukaisia päätöksiä esim. nykyisille erityishuollon asiakkaille ja muille vammaisille asiakkaille, joiden edun mukaista se olisi.

Esitämme, että niille asiakkaille, joille on aiemmin tehty kehitysvammalain perusteella useamman kuin yhden palvelun sisältävä erityishuolto-ohjelma, tulisi turvata jatkossakin kokoava päätös, jos se on asiakkaan edun mukaista, samoin kuin muille erityistä tukea tarvitseville vammaisille asiakkaille, joiden hoidon ja huolenpidon turvaava palvelukokonaisuus koostuu useammasta eri palvelusta.”

Esitämme, että lain jatkovalmistelussa otetaan uudelleen tarkasteluun vaativat erityispalvelut, ja niiden suhde tulevaan vammaispalvelulakiin, terveydenhuoltolakiin ja kuntoutuksen kokonaisuudistukseen. Hallituksen esityksen 159/2018 sivulla 117 mainitaan, että kehitysvammalain kumoutuessa järjestettäisiin kehitysvammalain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettua terveydenhuoltoa ja mainituissa säännöksessä olevia muita terveydenhuoltoon liittyviä palveluja (kuten hoito, kuntoutus, apuvälineet ja perinnöllisyysneuvonta) vastaavat palvelut terveydenhuoltolain nojalla.

Näitä palveluja toteutetaan nykyisen kehitysvammalain nojalla moniammatillisesti sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattilaisten yhteistyönä. Kaikki em. palveluista eivät ole terveydenhuollon palveluja, esim. psykososiaalisen tuen palveluissa tarvitaan vahvaa sosiaalihuollon osaamista. Näihin palveluihin kuuluvat myös lähiyhteisöjä ja perheitä tukeva moniammatillisten tiimien tarjoama konsultoiva apu ja tuki sekä kriisipalvelut esim. haastavan käyttäytymisen tilanteissa. Jatkossa näitä vaativia erityispalveluja tulisi olla tarjolla diagnoosista riippumatta kaikille niitä tarvitseville vammaispalvelulain soveltamisalaan kuuluville henkilöille.

Niistä nykyisen kehitysvammalain mukaisista palveluista, jotka ovat osa terveydenhuoltoa esim. apuvälineet, tulisi säätää tarvittavilta osin terveydenhuoltolaissa velvoitteella sovittaa kokonaisuus yhteen vammaispalvelulain mukaisten palveluiden kanssa.

Näin turvattaisiin paremmin esim. kaikista eniten tukea tarvitsevien vammaisten ihmisten oikeus riittävään hoivaan, huolenpitoon ja yksilölliseen elämään jatkossakin. Kehitysvamma on vamma pääosin ymmärryksen alueella ja siihen liittyy hyvin usein yksi tai useampi muukin vamma ja sairaus. Esimerkiksi puhevamma, johon liittyy myös kontaktin ja vuorovaikutuksen ongelmia.

3. Voidaanko työryhmän ehdotuksilla vahvistaa vammaisten henkilöiden oikeutta yksilöllisiin tarpeisiin perustuviin palveluihin? (s. 14-47)

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset perustelut

Lausunnolla olevat muutosesitykset vammaispalvelulakiin vahvistavat monilta osin vammaisten ihmisten oikeusturvaa ja heidän näkemyksensä kuulemista palvelutarpeen arvioinnissa ja suunnittelussa.

Erittäin kannatettavia muutosesityksiä ovat:

- muutosesitykset sisältävät myös lisäyksen vammaisen ihmisen näkemyksen kuulemisesta palvelujen tuottamistavan valinnassa.
- vammaispalvelulain 5 §:n 3 momentin ehdotus, jossa korostetaan sitä, että on huolehdittava siitä, että vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset eri lakeihin perustuvat palvelut muodostavat vammaispalvelulain tarkoitusta toteuttavan yhtenäisen kokonaisuuden, on tärkeä ja vahvistaa oikein sovellettuna vammaisten henkilöiden oikeutta yksilöllisiin tarpeisiin perustuviin palveluihin.
- Vammaispalvelulain 5 §:n 1 momenttiin ehdotetut lisäykset ovat ensiarvoisen tärkeitä, koska ne korostavat sosiaalihuoltolain (1301/2014) 38 § 3 momentin mukaista palvelujen pysyvyyden periaatetta. Vuorovaikutussuhteen luominen vie aikaa ja lähi-ihmisten pysyvyydellä turvataan palvelujen laatua.
- Ehdotetun 5 §:n 2 momentin mukaan palveluita koskevan päätöksen olisi perustuttava asiakkaan palvelutarpeen arvioon ja asiakassuunnitelmaan kirjattuun yksilölliseen avun ja tuen tarpeeseen sekä palveluiden tuottamistapaan. On tärkeää, että myös tuottamistapa on lisätty palvelutarpeen arvioon ja asiakkaan näkemys kysytään tämänkin osalta.
- Kehitysvammaliitto pitää myös ensiarvoisen tärkeänä ennakollisen oikeusturvan vahvistamisen näkökulmasta sitä, että poikkeaminen asiakkaan esittämästä avun ja tuen tarpeesta tai palvelun toteuttamistavasta olisi mahdollista vain perustellusta syystä, joka tulee kirjata päätökseen.

- Kannattamme 5 §:n 4 momenttiin tehtyä lisäystä, että on otettava huomioon, että vammaisen henkilön perheenjäsenet ja muut hänelle läheiset henkilöt saavat välttämättömät vammaisen henkilön omaa palvelukokonaisuutta tukevat ja täydentävät palvelut.
- Kehitysvammaliitto pitää erittäin kannatettavana 3 §:n 3 momenttiin tehtyjä lisäehtoja, joiden mukaan vammaisella henkilöllä olisi oikeus käyttää hänelle soveltuvaa kommunikointikeinoa ja häntä olisi tarvittaessa tuettava tiedon saannissa sekä oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa. Kyseiset lisäykset toteuttavat YK:n vammaissopimuksen 2, 12 ja 21 artikloihin kuuluvia oikeuksia.

Nyt lausunnolla olevat muutosesitykset eivät kuitenkaan turvaa kaikilta osin laadukkaiden ja yksilöllisen palvelujen toteuttamista.

Kehitysvammaliitto korostaa vammaispalvelulain toimeenpanon huolellisen suunnittelun, riittävän resursoinnin ja laadun valvonnan merkitystä, jotta vammaispalveluilla pystytään tosiasiaa vahvistamaan vammaisten henkilöiden oikeutta yksilöllisiin tarpeisiin perustuviin palveluihin.

Merkittävää vammaisten ihmisten oikeusturvan toteutumisen kannalta on myös se, että STM:n Osallisuustyöryhmän toimeksiannon ulkopuolelle rajattiin Ei myytävänä-kansalaisaloitteen esille nostamat kilpailutuksen ongelmat, jotka liittyvät vammaisten henkilöiden elämänmittaisten ja pitkäaikaisten palveluiden kilpailuttamiseen julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, hankintalaki) mukaisesti.

Vammaisilla henkilöillä ei ole riittäviä oikeussuojakeinoja käytettävissään hankinta-asioissa. Tämä on keskeinen oikeusturvaongelmana, jota ei voida ratkaista yksin vammaispalvelulain säännöksin.

Eduskunta nosti esille Ei myytävänä -kansalaisaloitetta käsitellessään tällaisten vammaispalveluiden kilpailuttamiseen liittyvät laajamittaiset ongelmat ja edellytti niihin puuttumista. Muun muassa sote-uudistusta toteutettaessa ja hankintalain muutostarpeita arvioitaessa tuleekin ottaa huomioon ne keskeiset vammaisten henkilöiden oikeusturvaan ja vammaisten henkilöiden palveluiden laatuun liittyvät ongelmat, jotka aiheutuvat palvelujen kilpailuttamisesta.

Säädettäessä sote-palveluiden hankkimisesta tulisi ottaa huomioon, että palvelut on aina järjestettävä ja hankittava sellaisella tavalla, joka on palvelun luonteeseen sopiva ja turvaa palvelun asiakkaiden oikeuksien toteutumisen. Esimerkiksi yksilöllisiin tarpeisiin perustuvia välttämättömiä ja usein elämänmittaisia vammaispalveluita, kuten vammaisten henkilöiden asumispalveluita, ei niiden luonteen vuoksi tulisi kilpailuttaa, vaan tulisi suosia asiakkaan omaan valintaan perustuvia menettelyjä, kuten palvelusetelipalveluna tai henkilökohtaisella budjetilla taikka esimerkiksi julkisista hankinnoista annetun lain 110 §:n tarkoittamalla suorahankinnalla.

Henkilökohtaisesta budjetoinnista tulee säätää ja sen soveltamisalaan ja käyttöön ei tule asettaa henkilön kykyihin perustuvia voimavararajauksia, jotka asettaisivat vammaiset henkilöt eriarvoiseen asemaan diagnoosin tai iän perusteella. Tämän lisäksi Suomessa tulee kehittää ja edistää yhä monipuolisempia palveluiden järjestämis- ja toteuttamistapoja, jotka perustuvat vammaisten henkilöiden yksilöllisiin tarpeisiin ja heidän omiin valintoihinsa.

1 § 1 momentin 3 kohta

- 4. Kannatatteko ehdotettua muotoilua, jonka mukaan lain tarkoituksena olisi tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista? Rauenneessa hallituksen esityksessä käytettiin termiä itsenäinen suoriutuminen itsenäisen elämän sijaan. (s. 14)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Ehdotettu muotoilu vastaa YK:n vammaissopimuksen 19 artiklan sanamuotoa ja sisältöä, joita kuvataan komitean yleiskommentissa (CRPD/C/GC/5). YK:n vammaissopimuksen tarkoittama eläminen itsenäisesti ja osallisuus yhteisössä on jokaisen vammaisen henkilön oikeus huolimatta henkilön tuen tarpeista tai kyvystä itsenäiseen toimintaan. Vammaispalvelut ovat välttämättömiä palveluja, yleensä elämän mittaisia ja osa vammaisista ihmisistä tarvitsee runsaasti tukea ja apua yksilöllisen elämänsä toteuttamiseen.

1 § 1 momentin 4 kohta

- 5. Kannatatteko vammaisen henkilön edun lisäämistä palvelujen turvaamista koskevaan kohtaan? (s. 14)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Edun käsitteen osalta viittaukset sosiaalihuoltolain 4§:ään, 5§:ään ja 6§:ään, ovat keskeiset.

Perusteluosiossa tulisi vielä vahvemmin painottaa, että vammaisen henkilön etua arvioitaessa ei saa sivuuttaa hänen omaa näkemystään siitä, mitkä vaihtoehdot ja toimintatavat parhaiten tukevat hänen etunsa toteutumista. Lisäksi tarvittaessa on otettava huomioon vammaisen henkilön perheen tai muiden läheisten näkemys asiasta.

1 §:n perustelut

- 6. Kannatatteko 1 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 19-27)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

1§:n perusteluosiossa on hyvin tuotu esille YK:n vammaisten ihmisten oikeuksien sopimuksen periaatteet ja velvoitteet.

Sopimuksen velvoitteiden noudattamista vahvistaisi se, että velvoitteet tuotaisiin myös 1§:n säädökseen.

3 §:n 3 momentti

7. Kannatatteko lisäsehdotusta, jonka mukaan vammaisella henkilöllä olisi oikeus käyttää hänelle soveltuvaa kommunikointikeinoa hänen osallisuutensa ja osallistumisensa tukemiseksi? (s. 15)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Kehitysvammaliitto pitää tärkeänä, että muutosesityksessä turvataan vahvasti vammaisen henkilön oikeus käyttää hänelle soveltuvaa kommunikointikeinoa hänen osallisuutensa ja osallistumisensa tukemiseksi.

YK:n vammaissopimuksen 19 artiklaa koskevassa yleiskommentissa (CRPD/C/GC/5) todetaan, että muun muassa palveluita koskevan tiedon tulisi olla vammaisten henkilöiden saatavilla esteettömässä muodossa, esimerkiksi puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen välityksellä. Oikeus henkilölle sopivan kommunikointikeinon käyttöön on osallisuuden ja osallistumisen ehdoton edellytys vammaisten henkilöiden palveluita koskevissa asiakasprosesseissa.

Muutosesityksessä on myös hyvin huomioitu vammaisten lasten ja nuorten näkökulma kommunikointiin ja osallisuuteen.

Näemme tärkeänä, että pykälän perusteluosiossa vahvistetaan lähi-ihmisen merkitystä ja roolia kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tukemisessa. Oikeus kommunikointiin ja osallisuuteen toteutuu, kun lähi-ihmiset saavat tietoa, koulutusta ja tukea vammaisen läheisen tukemiseen.

Tiedon saannin turvaamiseksi näemme tärkeänä, että säädökseen lisätään tiedon saanti itselleen ymmärrettävässä muodossa. Tässä merkittävää on esim. oikeus saada tietoa viittomakielellä, selkokielellä, kuvin tuettuna tai tuettuna päätöksentekona.

Vammaisella henkilöllä on oikeus ilmaista itseään esim. puhetta korvaavalla keinolla tai viittomakielellä ja saada siihen tukea lähi-ihmisiltä.

8. Kannatatteko lisäsehdotusta, jonka mukaan vammaista henkilöä olisi tarvittaessa tuettava tiedon saannissa sekä oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa? (s. 15)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Näemme tärkeänä, että asiakkaan oikeudesta saada valmennus- ja tukipalveluun kuuluvaa päätöksenteon tukea säädetään tarkemmin tulevan vammaispalvelulain palvelut-luvun pykälissä osana lain jatkovalmistelua.

3 §:n perustelut

9. Kannatatteko 3 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.27-32)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

4 § Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma

10. Työryhmä ei ehdottanut palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa koskevaan pykälään muutosta. Oletteko samaa mieltä siitä, että muutosta ei tarvita (s. 15)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Viittaukset sosiaalihuoltolain pykäliin ovat riittävät eikä ole perusteltua tehdä omia säädöksiä vammaispalvelulakiin.

Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihuoltolain 36 ja 37 §:ssä ja asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihuoltolain 39 ja 42 §:ssä. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävästä monialaisesta yhteistyöstä ja palvelujen yhteensovittamisesta säädetään sosiaalihuoltolain 41 §:ssä.

4 §:n perustelut

11. Kannatatteko 4 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 32-35).

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelu

Perusteluosioon tehdyt muutosesitykset ovat kannatettavia ja vahvistavat vammaisen ihmisen oikeusturvaa ja osallisuutta.

5 § 1 momentti

12. Kannatatteko ehdotusta siitä, että vammaisen henkilön palveluja koskevat päätökset olisi tehtävä toistaiseksi voimassa oleviksi tietyin edellytyksin? (s. 16)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Kannatamme, että päätöksiä voisi tehdä toistaiseksi voimassa oleviksi. Palvelujen järjestämisessä tulisi suosia yksilöllisiä järjestämisen tapoja. Palvelujen hankinta ei saa vaikuttaa siihen, että vammaisen ihmisen palvelut pirstaloituvat ja niiden jatkuvuus ei ole turvattu.

Tämän lisäksi esitämme, että vammaispalveluissa voitaisiin muodostaa valituskelpoisia kokoomapäätöksiä. Kehitys- ja puhevammaisten ihmisten oikeusturvan kannalta emme näe riittävinä kirjauksia ja viittauksia sosiaalihuoltolakiin, koska kunnat ja kuntayhtymät eivät ole siirtyneet tekemään Sosiaalihuoltolain (1301/204) 46§ tarkoittamia ”Hoidon ja huolenpidon turvaavia päätöksiä”. Niin ikään vammaisen henkilön tarvitsemia eri lakien mukaisia monia eri palveluja ei ole opittu kokoamaan erityishuolto-ohjelman tapaan yhteen. Vastaava palveluja integroiva oikeusturvan mekanismi tarvitaan tulevaan vammaispalvelulakiin.

Vammaispalvelulain perusteluissa tulisi riittävän vahvasti ohjata tekemään SHL 46 §:n mukaisia päätöksiä esim. nykyisille erityishuollon asiakkaille ja muille vammaisille asiakkaille, joiden edun mukaista se olisi.

13. Ovatko määräaikaisen päätöksen edellytykset, joiksi ehdotetaan henkilön omaa etua, yksilöllistä tilannetta tai palvelun luonnetta, määritelty tarkoituksenmukaisesti? (s. 16)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Määräaikaisten päätösten edellytyksiä silloin, kun on kyse palvelujen luonteesta, tulisi tarkentaa pykälän perusteluissa. Palvelun määräaikaisuuteen ei saa vaikuttaa palvelujen järjestämis- tai tuottamistapa.

5 § 2 momentti

14. **Kannatatteko ehdotusta siitä, että asiakkaan esittämästä avun ja tuen tarpeesta tai palvelun toteuttamistavasta voitaisiin poiketa vain perustellusta syystä, joka olisi kirjattava päätökseen? (s.16)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Kehitysvammaliitto pitää tärkeänä lisäehdotusta, jossa SHL asiakassuunnitelmaa koskevaa 39 pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että asiakassuunnitelma sisältäisi asiakkaan ja tarvittaessa asiakkaan läheisen ehdotuksen palveluiden toteuttamistavasta, jolla voidaan parhaiten vastata asiakkaan tarpeisiin.

Palvelun toteuttamistavasta poikkeamisen syy tulee perustella suhteessa asiakkaan etuun ja todentaa sen oikeanmukaisuus suhteessa asiakkaan kokonaistilanteeseen.

Perustellun syyn lähtökohtana ei tule olla palvelujen järjestämistapaan tai tuottamiseen liittyvä syy. Esimerkiksi huonosti toteutettu kilpailutus ei saa estää tai rajoittaa asiakkaan edunmukaisen palvelun käyttöä.

Perusteluosiossa korostetaan hankintalain 108 §:ään kirjattua veloitetta sisältölainsäädännön ja asiakkaiden tarpeiden huomioon ottamisesta. Kuitenkaan käytännössä asiakkailla ei tosiasiallisesti ole osallisuutta eikä oikeussuojakeinoja julkisina hankintoina tehtävissä hankintaprosesseissa.

Oikeuskäytäntö on osoittanut, että palvelujen kilpailutuksissa vammaisten asiakkaiden palvelujen laadun heikkenemistä koskevat valitukset tulevat Markkinaoikeudessa hyläytyiksi sillä perusteella, että hankintalain (145§ ja 146 §) mukaan hankintaprosesseissa asianosaisia ovat vain palvelun järjestäjä ja palvelun tuottaja.

5 § 3 ja 4 momentit

15. **Kannatatteko vammaisen henkilön perheen ja läheisten tukemista koskevia ehdotuksia? (s. 16)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Vammaisen henkilön perhe ja läheiset on otettu nyt paremmin huomioon ja kannatamme tehtyjä muutosesityksiä. Perheellä ja läheisillä on merkittävä rooli henkilön osallisuuden vahvistamisessa.

16. Kannatatteko 5 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.35-44)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Näemme tärkeänä ehdotuksen, jossa sosiaalihuoltolain asiakassuunnitelmaa koskevaa 39 pykälää täydennettäisiin siten, että asiakassuunnitelma sisältäisi asiakkaan ja tarvittaessa asiakkaan läheisen ehdotuksen palveluiden toteuttamistavasta, jolla voidaan parhaiten vastata asiakkaan tarpeisiin.

Palvelut tulee toteuttaa asiakassuunnitelmaan kirjatulla tavalla, ellei ole perusteltua syytä poiketa siitä.

Perusteluosiossa tulisi vahvistaa kohtaa, jossa todetaan, että sopimukset tulee laatia niin, että ne turvaavat palvelun jatkuvuuden ja että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia palvelun käyttäjille.

36 § Palvelutarpeen arviointi

17. Kannatatteko palvelutarpeen arviointia koskevaan pykälään tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 17)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Kehitysvammaliitto näkee perusteltuna, että palvelutarpeen arviointia koskevaan 36§:ään lisätään vammaispalvelulain perusteella palveluja hakevat henkilöt, joiden palvelutarpeen arviointi olisi aloitettava seitsemäntenä arkipäivänä, kun asiakas, asiakkaan omainen tai läheinen tai hänen laillinen edustajansa on ottanut yhteyttä sosiaalipalveluista vastaavaan kunnalliseen viranomaiseen palvelujen saamiseksi.

On kiinnitettävä erityistä huomioita ja turvattava sosiaalityön resurssit muutosesityksen toimeenpanossa. THL:n tekemän kuntakyselyn mukaan jo ennen Covid-19-pandemiaa monet kunnat raportoivat vaikutuksista suorittaa lakisääteisiä tehtäviään asetetuissa aikarajoissa.

Kuntien vuotta 2019 koskevaan THL:n kuntakyselyyn antamien vastausten perusteella sekä vammaispalvelujen prosesseissa että toteutuksissa oli osassa kunnista ongelmia. Vuoden 2019 kuntakyselyssä määräaikoja koskeviin kysymyksiin vastasi 294 kuntaa. Näistä 21 prosenttia ilmoitti, että päätösten tekeminen vammaispalveluissa viimeistään kolmen kuukauden kuluttua asian vireille tulosta aiheutti jonkin verran tai huomattavasti vaikeuksia.

18. Kannatatteko 36 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.44-45)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

39 § 1 momentti

19. Kannatatteko ehdotettua lisäystä, jonka mukaan asiakassuunnitelma olisi laadittava yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa omaisen, läheisen tai muun asiakkaan edustajan kanssa? (s. 18)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Ehdotuksen muotoilu vahvistaa asiakkaan oikeusturvaa.

39 § 2 momentti

20. Kannatatteko ehdotettua lisäystä siitä, että asiakassuunnitelma sisältäisi asiakkaan ja tarvittaessa asiakkaan läheisen ehdotuksen palveluiden tuottamistavasta, jolla voidaan parhaiten vastata asiakkaan tarpeisiin? (s.18)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

21. Kannatatteko ehdotusta, että pykälään lisättäisiin arvio asiakkaan vahvuuksista ja voimavaroista sekä toimintakyvystä? (s.18)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Muutosesitykset vahvistavat palvelutarpeen arvioinnin sisällön laatua.

22. Kannatatteko ehdotettuja lisäyksiä asiakkaan läheisen näkemyksen huomioon ottamisesta asiakassuunnitelmaa laadittaessa? (s. 18)

Kyllä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Asiakkaan ja hänen läheistensä näkemyksen huomioon ottaminen asiakassuunnitelman laatimisessa on keskeinen edellytys, jotta vammaisen ihmisen oikeusturva ja osallisuus toteutuvat asiakasprosessissa. Erityisen tärkeää tämä on kaikkein vaikeimmin puhe- ja kehitysvammaisille ihmisille.

39 §:n perustelut

23. Kannatatteko 39 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 45-46)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

Hintsala Susanna
Kehitysvammaliitto